

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

Сумського державного університету

В. Д. Карпуша

» липень 2025 р.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Орехової Катерини Віталіївни
на тему «Забезпечення фінансової безпеки підприємства: теорія, методологія,
практика», що подана на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук
за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

Рецензенти: д.е.н., проф. І. В. Тютюнник, д.е.н., проф. Л. Л. Гриценко, д.е.н.,
проф. О. О. Захаркін проаналізували докторську дисертацію Орехової Катерини
Віталіївни на тему «Забезпечення фінансової безпеки підприємства: теорія,
методологія, практика» та наукові публікації, в яких висвітлені основні наукові
результати докторської дисертації К. В. Орехової, і прийняли такий висновок
щодо дисертаційної роботи.

1. Актуальність теми дослідження

Сучасні умови функціонування економіки України визначаються
безпрецедентними викликами, що безпосередньо впливають на рівень
фінансової безпеки та фінансової стійкості підприємств. Воєнні дії, глобальні
економічні кризи, технологічні трансформації та реструктуризація міжнародних
фінансових відносин спричиняють глибокі дисбаланси у фінансовому
середовищі, зумовлюючи потребу в переосмисленні існуючих моделей
управління. Руйнування виробничих потужностей, скорочення інвестиційної
активності, втрата ринків збуту, дефіцит трудових ресурсів, а також порушення
логістичних і фінансових ланцюгів призводять до зростання фінансових ризиків,
зниження ліквідності, посилення боргового навантаження та втрати капіталу.

Релокація бізнесу до безпечніших регіонів, дефіцит оборотного капіталу,
зростання витрат на енергоресурси й логістику потребують глибокої
трансформації фінансових стратегій, реструктуризації бізнес-моделей і
впровадження нових механізмів ризик-менеджменту. Це зумовлює необхідність

формування сучасних підходів до управління фінансовою безпекою підприємств, що поєднують антикризові, інноваційні та цифрові інструменти.

Пріоритетність забезпечення фінансової безпеки підприємств як складової економічної безпеки держави підтверджується увагою законодавчих і виконавчих органів влади, що відображено в прийнятті стратегічно важливих нормативно-правових актів. Серед них – Закон України «Про національну безпеку України» № 2469-VIII (2018, ред. 2024 р.), Національна економічна стратегія на період до 2030 року (постанова КМУ № 179 від 03 березня 2021 р.), Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (НБУ, 2020) разом з її оновленою версією 2025 року, та методичні документи з управління фінансовими ризиками на підприємствах. Закон «Про фінансові послуги та фінансові компанії» № 1953-IX (2023, ред. 2024 р.) встановлює регуляторні рамки функціонування фінансового ринку, а міжнародні стандарти ISO 31000:2018, ISO 37301:2021 і ISO 37000:2021 як провідні світові підходи інтегруються у практику корпоративного управління та комплаєнсу. Сукупність цих актів формує нормативно-методологічне підґрунтя для підвищення фінансової стійкості підприємств, прозорості фінансових потоків і відповідального управління в умовах воєнної та післявоєнної економіки.

Актуальність дослідження також обумовлена пріоритетами відновлення економіки України, які закладено у Програмі «Ukraine Facility» (ЄС, 2024-2027 рр.), Плані відновлення та модернізації економіки України (постанова КМУ № 1007 від 21.09.2022 р.) та Концепції впровадження ESG-принципів для підприємств державного сектору (КМУ, 2024 р.). Ці документи підкреслюють, що забезпечення фінансової безпеки виступає як передумова інвестиційної привабливості, сталого розвитку та партнерства між державою, бізнесом і громадянським суспільством.

Таким чином, розроблення теоретико-методологічних засад, удосконалення методичних підходів і формування практичного інструментарію забезпечення фінансової безпеки підприємств України в умовах економічної нестабільності, військових дій і глобальних трансформацій є своєчасним і має важливе теоретичне та прикладне значення. Це зумовлює наукову та практичну цінність дисертаційного дослідження Орехової Катерини Віталіївни на тему «Забезпечення фінансової безпеки підприємства: теорія, методологія, практика».

2. Зв'язок роботи з державними чи галузевими науковими програмами, планами, темами

Дисертаційну роботу Орехової Катерини Віталіївни на тему «Забезпечення фінансової безпеки підприємства: теорія, методологія, практика» виконано в межах науково-дослідних робіт Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, ХННІ ДВНЗ «Університет банківської справи». Зокрема, результати дослідження містяться у таких НДР, у яких авторка брала участь як

виконавець: «Модернізація фінансової системи України в контексті досягнення глобальних цілей сталого розвитку» (номер державної реєстрації 0124U001670); «Теорія та методологія трансформаційних процесів у фінансовому секторі країни» (номер державної реєстрації 0117U002441); «Розвиток системи фінансового менеджменту підприємства» (номер державної реєстрації 0114U003032); «Розробка методики оцінки фінансової безпеки підприємства ПАТ «Турбогаз» (номер державної реєстрації 0111U010202); «Моделювання поведінки платників податків» (номер державної реєстрації 0111U010201).

До звітів за держбюджетними темами увійшли пропозиції авторки стосовно комплексу заходів для державних установ, спрямованих на підвищення прозорості фінансових потоків, та програми забезпечення фінансової безпеки України в умовах кризи, спричиненої війною; узагальнення стратегічних інструментів фінансової безпеки та обґрунтування вибору технології формування організаційно-економічного механізму її забезпечення; визначення параметрів фінансової безпеки та узгодження фінансових інтересів суб'єктів господарювання; розроблення методичного підходу до кількісно-якісного оцінювання фінансової безпеки; формування інтегрованої стратегії забезпечення фінансової безпеки та технології впровадження комплаєнсу в систему фінансового менеджменту.

3. Особистий внесок здобувачки

Здобувачкою детально проаналізовано проблематику забезпечення фінансової безпеки підприємств, сформовано та реалізовано основну ідею дисертаційного дослідження, розвинено теоретико-методологічні засади та методичне підґрунтя забезпечення фінансової безпеки підприємств України в умовах економічної нестабільності, воєнних дій і глобальних трансформацій, що визначило наукову новизну, практичну значущість і системний характер одержаних результатів.

Найбільш суттєві результати дослідження, особисто одержані дисертантом, зокрема: обґрунтовано методологічні засади формування організаційно-економічного механізму фінансової безпеки підприємств на основі інтеграції ресурсно-функціонального підходу, який поєднує внутрішні та зовнішні управлінські важелі і представлений трирівневою резильєнтною структурою («Війна», «Післявоєнне відродження», «Євроінтеграція»), орієнтованою на стабілізацію, відновлення діяльності та впровадження європейських стандартів комплаєнсу; розроблено методичний інструментарій оцінювання фінансової безпеки підприємств на основі інтеграції кількісних і якісних показників із побудовою мультиплікативної моделі нелінійної згортки релевантних індикаторів, що забезпечує підвищення точності діагностики рівня безпеки; удосконалено методологічні засади забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах економічної кризи, спричиненої воєнними діями, які

поєднують внутрішні програми ризикостійкості, адаптації та відновлення з інституціональною державною підтримкою в межах Програми «Новий план Маршалла для України»; удосконалено комплекс заходів для органів державного регулювання та підприємств України, спрямований на підвищення прозорості фінансових потоків через створення цифрової платформи моніторингу, удосконалення антикорупційних механізмів і розвиток політики відкритості комунікацій; розроблено технологію впровадження комплаєнсу в систему фінансового менеджменту підприємства, яка поєднує превентивну, діагностувальну та коригувальну функції й визначає роль комплаєнс-офіцера як ключового елемента внутрішнього контролю.

Результати наукового дослідження, які виносяться на захист, отримані авторкою особисто й відображені в опублікованих працях. Внесок здобувачки у праці, опубліковані у співавторстві, зазначено у списку наукових публікацій.

4. Достовірність положень, висновків та рекомендацій, що сформульовані у дисертаційному дослідженні

Аналіз дисертації, а також ознайомлення з публікаціями авторки дають підстави зробити висновок, що методологічна база дослідження є комплексною, логічно узгодженою та відповідає поставленій меті й завданням роботи. Методологічною основою дисертації є ресурсний та функціональний підходи до вивчення економічних і соціальних процесів та явищ, а також фундаментальні положення теорії фінансів, теорії ймовірності та математичної статистики.

У дисертації використано комплекс загальнонаукових, спеціальних і міждисциплінарних методів дослідження, зокрема: морфологічний аналіз; індукцію, дедукцію та логічний аналіз; системний і структурно-функціональний аналіз; експертний метод; контент-аналіз, узагальнення та синтез; бібліометричний і кластерний аналіз; фінансовий аналіз та емпірико-аналітичні методи; методи моделювання, експертних оцінок і емпіричного аналізу; економіко-математичне моделювання та економіко-статистичні методи; багатокритеріальну оптимізацію, імітаційне моделювання та теорію нечітких множин; структурно-логічний і порівняльний аналіз.

5. Наукова новизна одержаних результатів

Дисертаційне дослідження Орехової К. В. містить наукові результати, що характеризуються концептуальною цілісністю, логічною узгодженістю та практичною спрямованістю, підтверджені публікаціями авторки і емпіричними розрахунками.

вперше:

– розроблено методологічні засади формування стратегічного інструментарію забезпечення фінансової безпеки підприємства через урегулювання конфліктів фінансових інтересів стейкхолдерів на засадах медіації,

що інтегрує фінансові, управлінські та конфліктологічні підходи, класифікує стейкхолдерів за рівнем впливу з виокремленням ESG-інвесторів і визначає дванадцять типів конфліктів за ступенем їхнього впливу на фінансову безпеку підприємства – від незначного до стратегічного, забезпечуючи підвищення ефективності комунікацій, зниження конфліктогенності та зміцнення фінансової безпеки бізнесу;

- обґрунтовано методологічні засади формування організаційно-економічного механізму фінансової безпеки підприємства на основі інтеграції ресурсно-функціонального підходу, що поєднує внутрішні й зовнішні управлінські важелі та представлений трирівневою резильєнтною структурою («Війна», «Післявоєнне відродження», «Євроінтеграція»), орієнтованою на стабілізацію, відновлення та впровадження європейських стандартів комплаєнсу, що забезпечує адаптацію підприємств до кризових викликів, підвищення їх фінансової стійкості та довіри з боку міжнародних партнерів;

- розроблено теоретичне й науково-методичне підґрунтя визначення стратегічних орієнтирів фінансової безпеки підприємств, що базується на циклічному характері стратегічного управління та трансформації капіталу і включає трикомпонентну модель взаємозв'язку рівня фінансової безпеки, фази життєвого циклу підприємства та відповідних стратегічних орієнтирів, що дозволяє забезпечити адаптивність управлінських рішень, ефективно використання ресурсів і підвищити стійкість підприємств у динамічному економічному середовищі;

удосконалено:

- концептуально-методичний підхід до забезпечення фінансової безпеки підприємств, який ґрунтується на теорії руху капіталу та орієнтований на трансформацію джерел фінансування у капітальні блага з урахуванням вимог євроінтеграції, що дозволило систематизувати принципи та функції фінансової безпеки на загальні й спеціальні, забезпечивши їх узгодження з сучасними стандартами корпоративного управління та фінансової прозорості;

- методичний інструментарій оцінювання фінансової безпеки підприємств, який базується на інтеграції кількісних і якісних показників та побудові мультиплікативної моделі нелінійної згортки релевантних індикаторів, що дає змогу підвищити точність діагностики рівня безпеки й обґрунтувати ефективні управлінські рішення у фінансовій сфері;

- науково-методичне обґрунтування вибору технології формування організаційно-економічного механізму фінансової безпеки, що поєднує стратегічні, ресурсні та функціональні здатності підприємства й охоплює чотири технології – сталого розвитку, стабілізації, рівноваги та трансформації, що сприяє формуванню гнучкої системи адаптації підприємств до змін зовнішнього середовища та ризиків воєнної економіки;

– методологічні засади забезпечення фінансової безпеки підприємств в умовах економічної кризи, що поєднують внутрішні програми ризикостійкості, адаптації та відновлення з інституціональною державною підтримкою в межах Програми «Новий план Маршалла для України», що дозволяє підвищити стійкість бізнесу, активізувати інвестиційну діяльність і сприяти відновленню національної економіки;

– методологію формування стратегії фінансової безпеки підприємств, зорієнтовану на стратегічні альтернативи та управління фінансовими потоками, у межах якої виокремлено чотири стратегії – інтенсифікації зусиль, стабілізації, попередження дестабілізуючих факторів і вживання та оновлення, що забезпечує побудову адаптивної системи управління ризиками та підвищення фінансової ефективності в довгостроковій перспективі;

набули подальшого розвитку:

– комплекс заходів для органів державного регулювання та підприємств України, спрямований на підвищення прозорості фінансових потоків через створення цифрової платформи моніторингу, удосконалення антикорупційних механізмів та розвиток політики відкритості комунікацій, що забезпечує підвищення довіри між державними структурами, бізнесом і суспільством, а також зменшення ризиків фінансових зловживань, сприяючи формуванню інституційного середовища фінансової доброчесності та публічної підзвітності;

– науково-методичний підхід до визначення поняття «фінансова безпека підприємства», у межах якого вона трактується як результат ефективного управління трансформацією капіталу від джерел фінансування до капітальних благ з урахуванням якісних характеристик фінансового стану, що дозволяє поглибити теоретико-методологічне розуміння сутності фінансової безпеки як інтегрованої категорії сталого розвитку та забезпечує основу для порівняльного оцінювання ефективності фінансового менеджменту;

– технологія впровадження комплаєнсу в систему фінансового менеджменту підприємства, що поєднує превентивну, діагностувальну та коригувальну функції й визначає роль комплаєнс-офіцера як ключового елемента внутрішнього контролю, що сприяє підвищенню відповідальності управлінських рішень, мінімізації регуляторних ризиків та зміцненню репутаційної надійності підприємства, створюючи умови для підвищення прозорості корпоративного управління та етичної стійкості бізнесу;

– класифікація дестабілізуючих факторів фінансової безпеки підприємств, що відображає взаємозв'язок факторів, ризиків і загроз, згрупованих у зовнішні (політичні, економічні, соціальні, технологічні, екологічні, правові) та внутрішні (фінансово-капітальні, організаційно-кадрові, виробничі, маркетингово-ринкові, логістичні, комплаєнсно-договірні) групи, що створює базу для розроблення

ефективної системи антикризового моніторингу та управління ризиками, а також удосконалення стратегічних заходів фінансової безпеки на макро- й мікрорівнях.

6. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувачки

Результати дослідження та основні положення дисертації опубліковано у 55 наукових працях загальним обсягом 68,7 друк. арк., з яких особисто авторці належить 39,1 друк. арк., у тому числі 1 одноосібна монографія та 1 розділ у колективній монографії; 24 статті у наукових фахових виданнях України; 8 – у виданнях, що входять до наукометричних баз даних Scopus та / або Web of Science, 2 – у зарубіжному виданні), 21 публікація у збірниках матеріалів конференцій.

7. Апробація результатів

Основні наукові результати дисертаційної роботи реалізовано як практичні рекомендації у діяльності органів державного управління, підприємств реального сектору економіки, освітніх закладів, що підтверджується відповідними довідками й актами впровадження. Результати дисертаційної роботи створюють науково-практичну основу для підвищення рівня фінансової безпеки підприємств у період воєнної та післявоєнної економічної турбулентності, сприяють їх адаптації до кризових викликів та вимог європейської інтеграції.

Розроблену технологію формування стратегії фінансової безпеки підприємств для підтримки релокованого бізнесу використано у практичній діяльності Харківської обласної державної адміністрації (довідка № 03-1-004/219 від 07.04.2025). Технологію поглибленого аналізу фінансової безпеки підприємства застосовано у ДНВП «Об'єднання Комунар» (довідка № 02-1 від 16.02.2022). Організаційно-економічний механізм забезпечення фінансової безпеки та багатокритеріальне моделювання впроваджено у діяльність ТОВ «Лозовський ковальсько-механічний завод» (довідка № 31 від 05.03.2021). Динамічну модель підвищення рівня фінансової безпеки використано у ПрАТ «УКпостач» (довідка № 09-115 від 17.10.2021). Структурну модель стратегічних орієнтирів фінансової безпеки підприємства застосовано у ДП «Завод «Електроважмаш»» (довідка № 200.02/15 від 21.02.2018). Методологічні засади оцінювання та забезпечення фінансової безпеки підприємства використано у ПАТ «Харківський підшипниковий завод» (довідка № 068/57 від 14.12.2024). Методичне забезпечення багатокритеріального моделювання фінансової безпеки використано у діяльності ТОВ «Промелектро-Харків», ПАТ «Турбоатом» та ТОВ «Мотордеталь-Конотоп» (довідки № 31 від 19.01.2025, № 09-115 від 05.02.2018, № 17 від 25.01.2022).

Матеріали наукового дослідження використовуються в освітньому процесі навчально-наукового інституту «Каразінський банківський інститут» Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна зокрема через упровадження й оновлення змісту навчальних дисциплін: «Фінансовий менеджмент / Financial management» (для українських та іноземних здобувачів), «Фінансова стабільність суб'єктів господарювання», «Ринок фінансових послуг», «Професійна етика» (ОС «Магістр»); «Фінансовий консалтинг», «Бізнес-планування підприємницької діяльності», «Професійний тренінг» (ОС «Бакалавр»).

8. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

За результатами перевірки дисертаційної роботи Орехової Катерини Віталіївни на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програмного забезпечення *StrikePlagiarism* встановлено коректність посилань на першоджерела інформації для текстових запозичень, а також ілюстративного матеріалу. Випадків навмисних спотворень чи ознак фальсифікації даних не виявлено. Отже, порушень принципів академічної доброчесності не встановлено.

9. Відповідність фаху

Дисертація за темою, предметом, об'єктом дослідження, змістом визначених завдань, науковою новизною, практичними результатами та теоретико-прикладною цінністю відповідає спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. У ході перевірки дисертаційної роботи зауважень щодо суті самої роботи не виявлено.

УХВАЛИЛИ:

1. Дисертаційна робота Орехової Катерини Віталіївни на тему «Забезпечення фінансової безпеки підприємства: теорія, методологія, практика» є завершеною науковою працею, що містить нові науково обґрунтовані теоретичні положення, методологічні підходи та практичні результати, які мають істотне значення для розвитку економічної науки та підвищення рівня фінансової безпеки підприємств. Робота характеризується логічною цілісністю, послідовністю викладу, науковою новизною та практичною спрямованістю, відповідає принципам академічної доброчесності й засвідчує особистий внесок здобувачки у розв'язання актуальної наукової проблеми.

2. У 55 наукових працях авторки всебічно висвітлено зміст дисертації, загальним обсягом 68,7 друк. арк., з яких 39,1 друк. арк. належать особисто Ореховій Катерині Віталіївні. До наукового доробку входять 1 одноосібна монографія, 1 розділ у колективній монографії, 24 статті у наукових фахових

виданнях України, 8 статей у виданнях, що індексуються у міжнародних наукометричних базах даних Scopus та Web of Science, 2 статті у зарубіжних наукових виданнях, а також 21 публікація у збірниках матеріалів наукових конференцій, які відображають апробацію основних результатів дослідження.

3. Дисертаційна робота Орехової Катерини Віталіївни на тему «Забезпечення фінансової безпеки підприємства: теорія, методологія, практика» відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 1197 від 17 листопада 2021 р.

4. З урахуванням актуальності теми, наукової новизни отриманих результатів і практичного значення проведених досліджень, дисертаційна робота Орехової Катерини Віталіївни на тему «Забезпечення фінансової безпеки підприємства: теорія, методологія, практика» рекомендується до представлення на розгляд у спеціалізовану вчену раду Д 55.051.06 для здобуття наукового ступеня доктора економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Рецензенти:

Доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри фінансових
технологій і підприємництва ННІ
бізнесу, економіки та менеджменту
Сумського державного університету

Лариса ГРИЦЕНКО

Доктор економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансових
технологій і підприємництва ННІ
бізнесу, економіки та менеджменту
Сумського державного університету

Інна ТЮТЮНИК

Доктор економічних наук, професор,
доцент кафедри фінансових
технологій і підприємництва ННІ
бізнесу, економіки та менеджменту
Сумського державного університету

Олексій ЗАХАРКІН